Digital Literate

Faktų tikrinimo pagrindai

MEDIA LITERATŪRA

Finansuoja Europos Sąjunga

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Nacionalinės agentūros nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei Nacionalinė agentūra negali būti laikoma už juos atsakinga.Projekto numeris 2023-1-LT01-KA220-SCH-000156644

Digital Literate

"Sprendimą (...) turi padėti rasti interneto galia ir tai, kad kiekvienas iš mūsų, jei tik norime, turime prieigą prie daugiau informacijos ir tiesos šaltinių nei bet kada anksčiau, daugiau būdų pasiekti, suprasti ir įtikinti žmones, su kuriais nesutinkame."

Benas Thompsonas, *netikros naujienos*

Digital Literate

10 įvykių, pakeitusių informacijos pasaulį

Disinformation

Digital Literate

Žiniatinklis 2.0

Socialinė žiniasklaida

Dirbtinis intelektas

Digital Literate

Žiniatinklis 2.0

Digital Literate

2006 M. - WIKI

"WikiLeaks"

Džulianas Asandžas įkūrė internetinę informavimo svetainę, kurioje skelbiami konfidencialūs dokumentai.

Digital Literate

2005 m. -

išpuoliai Londone prieš pilietinę žurnalistiką

Digital Literate

2009 m. -

"US Airways" skrydžio nutupdymas

Niujorke avariniu būdu leidžiasi lėktuvas. Nuotrauką padarė praeivis ir ja pasidalijo "Twitter".

Digital Literate

Žiniatinklis 2.0

Socialinė žiniasklaida

Digital Literate

Socialinė žiniasklaida

Digital Literate

2010 m. – Memų kultūra

Varlė Pepė

Amerikos dešinioji partija naudoja komiksų personažą, kad paveiktų internetines diskusijas.

Digital Literate

2011 m. – Pasaulinis tinklas

Arabų pavasaris ir "Occupy Wall Street

Socialinės žiniasklaidos dėka protestų judėjimai išplito visame pasaulyje: "Facebook", "Instagram" ir "Twitter

Digital Literate

2014 m. - Neapykantos kalba

GamerGate

Grasinimų ir priekabiavimo kampanija internetinių žaidimų pasaulyje, vadinamame "blogiausiu internetu“

Digital Literate

Žiniatinklis 2.0

Socialinė žiniasklaida

Dirbtinis intelektas

Digital Literate

2016 m. - Duomenys "Brexit"

"Brexit" referendumas suskaldė Britaniją. Po šalį važinėja autobusas su visiškai klaidingais duomenimis.

Digital Literate

2017 m. - Algoritmai Trumpo rinkimai

"Facebook" ir "Twitter" kritikuojami dėl to, kad jų rekomendacijų algoritmai perdėtai sureikšmina viešąsias diskusijas

Digital Literate

2018 - Dirbtinis intelektas
Obamos deepfake

Vaizdo įraše, sukurtame naudojant mašininio mokymosi technologiją, matyti, kaip buvęs JAV prezidentas deklamuoja kalbą, kurios niekada nėra sakęs.

Digital Literate

2020 m. - Infodemics Covid-19

Pandemijai plintant pasauliniu mastu, taip pat skleidžiama daug dezinformacijos apie virusą.

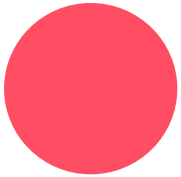
Digital Literate

02

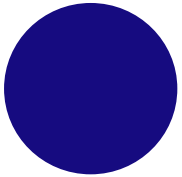
Faktų tikrinimas: 3 žingsnių strategija

Disinformation

Digital Literate

RASTI ŠALTINĮ

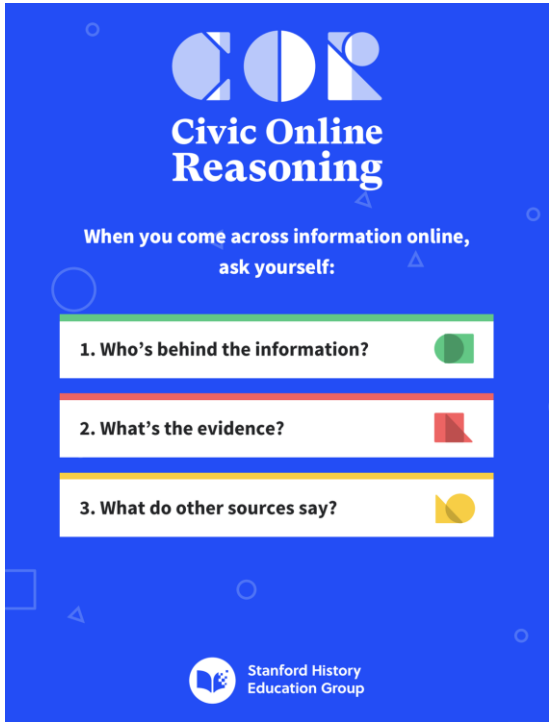
ANALIZUOTI TURINĮ

SUPRASTI KONTEKSTĄ

Digital Literate

Faktų tikrinimas: 3 žingsnių strategija

Digital Literate

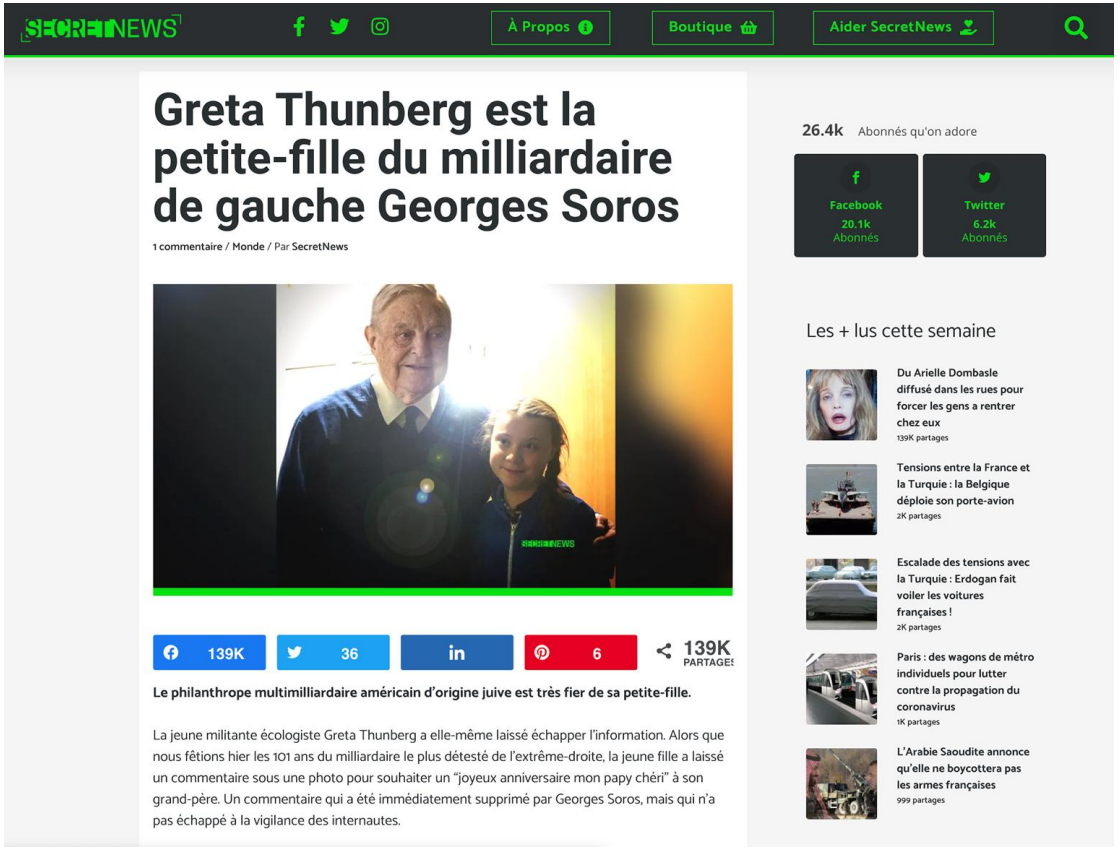
02

Atvejo analizė: "Melaginga" naujiena

Disinformation

Digital Literate

Faktų tikrinimas: **"Klaidinga" naujiena**

Digital Literate

Kas slepiasi už informacijos?

Digital Literate

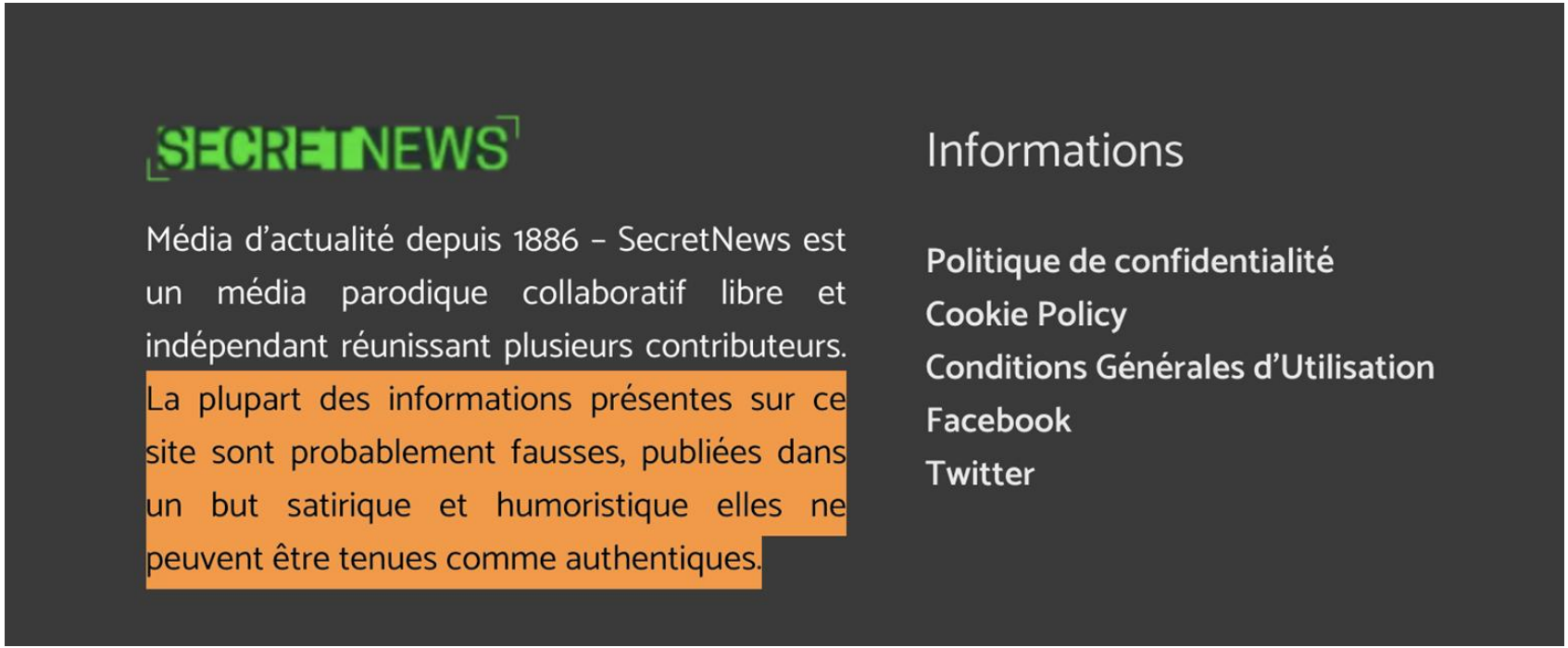
Faktų tikrinimas: **kas slypi už**

1. Who’s behind the information?

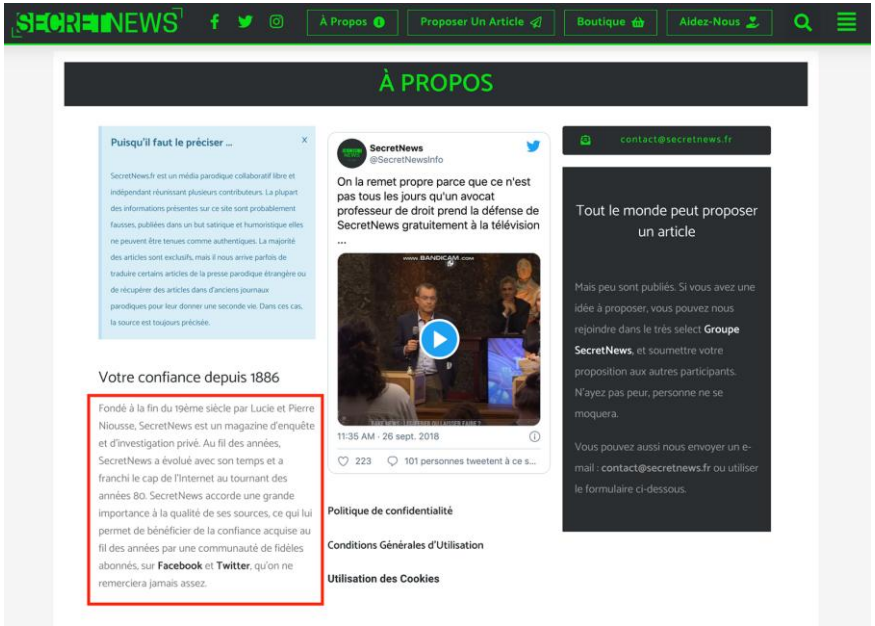
Digital Literate

Faktų tikrinimas: **kas slypi už**

Digital Literate

Faktų tikrinimas: **kas slypi už**

Elkitės atsargiai

Digital Literate

1 priemonė

Whois

Faktų tikrinimas: **kas slypi už**

1 ĮRANKIS

Svetainėje whois.domaintools.com galite ieškoti, kas užregistravo interneto domeną.
Galite vizualizuoti naudingą informaciją:

- adresas
- šalis
- telefono numeris
- el. paštas
- svetainė

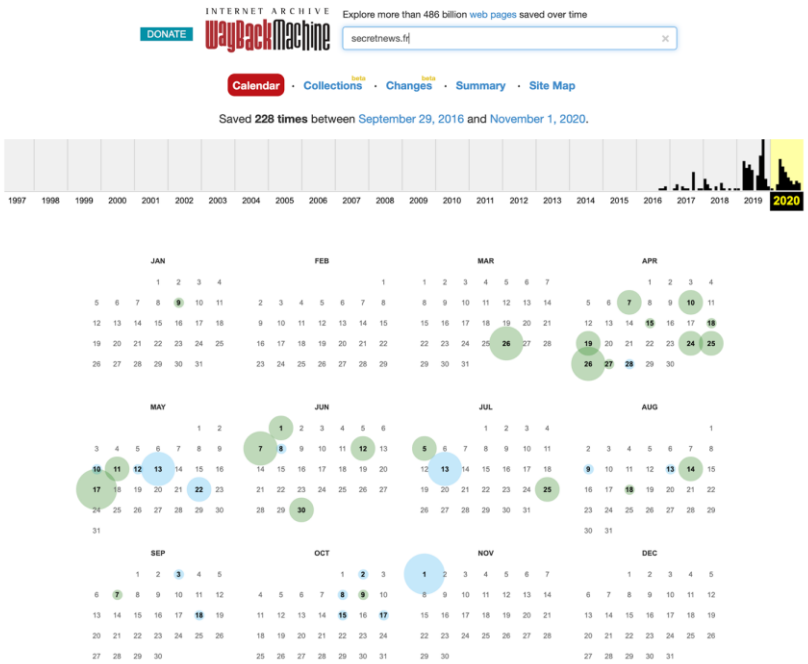
Tačiau šiuo atveju, deja, informacija nėra pateikiama organizacijos, kuri užregistravo domeną.

Digital Literate

1 priemonė

"Wayback Machine“

Faktų tikrinimas: **kas slypi už**

2 ĮRANKIS

"Wayback Machine" yra skaitmeninis pasaulinio žiniatinklio archyvas, kurį įkūrė "Internet Archive".
Nuo archyvo įkūrimo 2001 m. į jį įtraukta daugiau kaip 463 mlrd. puslapių.

Paleidę paiešką su interneto domenu, galite pasiekti į "Wayback Machine" pridėtus tinklalapius.

Pavyzdys su secretnews.fr

1 veikla

Kas yra už nugaros?

MEDIA LITERACY

1 veiksmas - **Kas yra už nugaros**

Suraskite satyrinę svetainę savo šalyje, kuri kuria "netikras naujienas", kad pralinksmintų savo sekėjus.
Naudodamiesi anksčiau nurodytomis priemonėmis, pabandykite atsakyti į šiuos klausimus:

- Kas „slepiasi“ už šios svetainės?
- Kiek laiko svetainė veikia internete?
- Kokios socialinės žiniasklaidos paskyros platina jos turinį?
- Ką apie šią svetainę sako kiti šaltiniai?
- Ar yra buvę atvejų, kai šios svetainės paskelbtos naujienos buvo rimtai priimtos kitų žiniasklaidos priemonių ar žmonių?

Turimas laikas: 30 minučių

Naudojami įrankiai:
Whois
"Wayback Machine
Crowdtangle
"Google"

Digital Literate

Kokie įrodymai?

Digital Literate

Faktų tikrinimas 2: **kokie įrodymai?**

2. What’s the evidence?

Digital Literate

Faktų tikrinimas 2: **kokie įrodymai?**

TURINIO ANALIZĖ

Teiginiai pagal šią Tviterio žinutę:

- Greta Thunberg susitiko su George'u Sorosu
- Labai panašus į George'ą Sorosą asmuo prisideda prie klimato kaitos eitynių

Kokie įrodymai pagrindžia šiuos teiginius?

Digital Literate

Įrankis 4

Atvirkštinė vaizdų paieška: "Google" ir "TinEye“

Faktų tikrinimas: **kokie įrodymai?**

4 ĮRANKIS – ATVIRKŠTINIS VAIZDAS

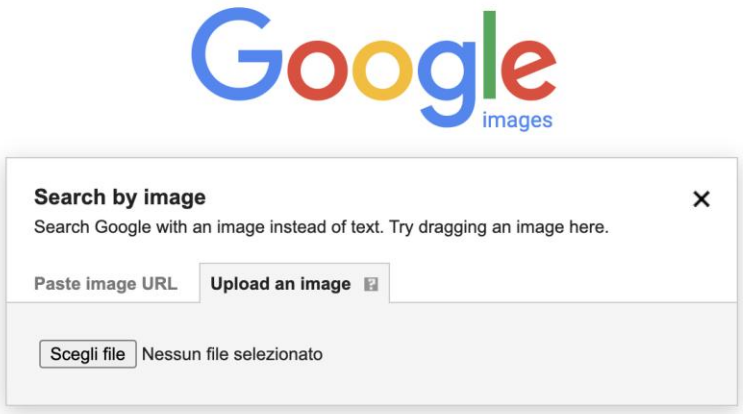
Atvirkštinė vaizdų paieška leidžia įkelti nuotrauką į paieškos sistemą ir kaip rezultatus gauti visus tinklalapius, kuriuose ta nuotrauka jau buvo paskelbta.

Galite atlikti atvirkštinę vaizdo paiešką:

- "Google" vaizdai
- TinEye

Digital Literate

Faktų tikrinimas 2: **kokie yra įrodymai?**

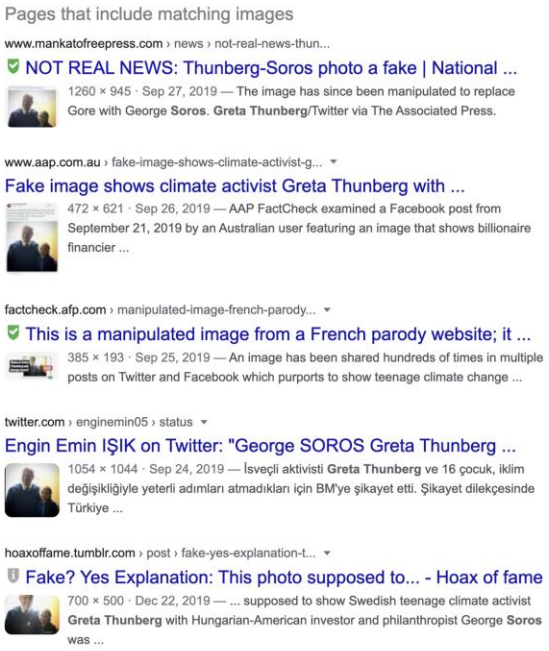

GOOGLE PAVEIKSLĖLIAI

1. Eikite į "Google" vaizdus

Digital Literate

Faktų tikrinimas 2: **kokie yra įrodymai?**

GOOGLE PAVEIKSLĖLIAI

1. Eikite į "Google" vaizdus
2. Įkelkite nuotrauką ir patikrinkite rezultatus

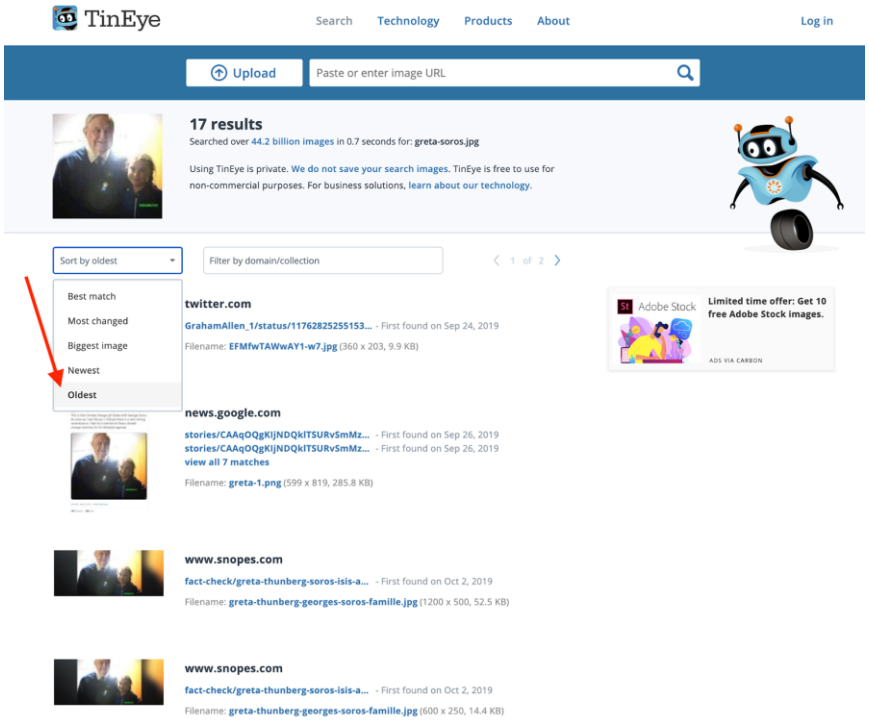
Faktų tikrinimas 2: **kokie yra įrodymai?**

TINEYE

1. Eikite į "TinEye" ir įkelkite nuotrauką

Faktų tikrinimas: **kokie yra įrodymai?**

TINEYE

1. Eikite į "TinEye" ir įkelkite nuotrauką
2. Patikrinkite rezultatus

PATARIMAS: filtruokite rezultatus pagal seniausius, kad galėtumėte pamatyti ir patikrinti pirmuosius "TinEye" rastus rezultatus.

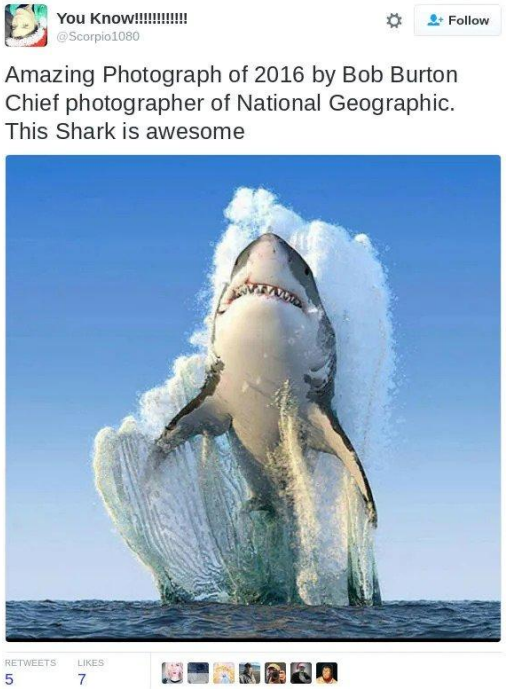
Digital Literate

2 veikla

"Photoshop" ar ne?

MEDIA LITERACY

2 veikla - **"Photoshop" ar ne?**

Remiantis šia "Twitter" žinute, tai "National Geographic" nuotrauka

Atlikę atvirkštinę vaizdų paiešką "Google Images" ir "Tineye", patikrinkite, kokie yra šio teiginio įrodymai.

Turimas laikas: 30 minučių

Naudojami įrankiai:
"Google" vaizdai
TinEye

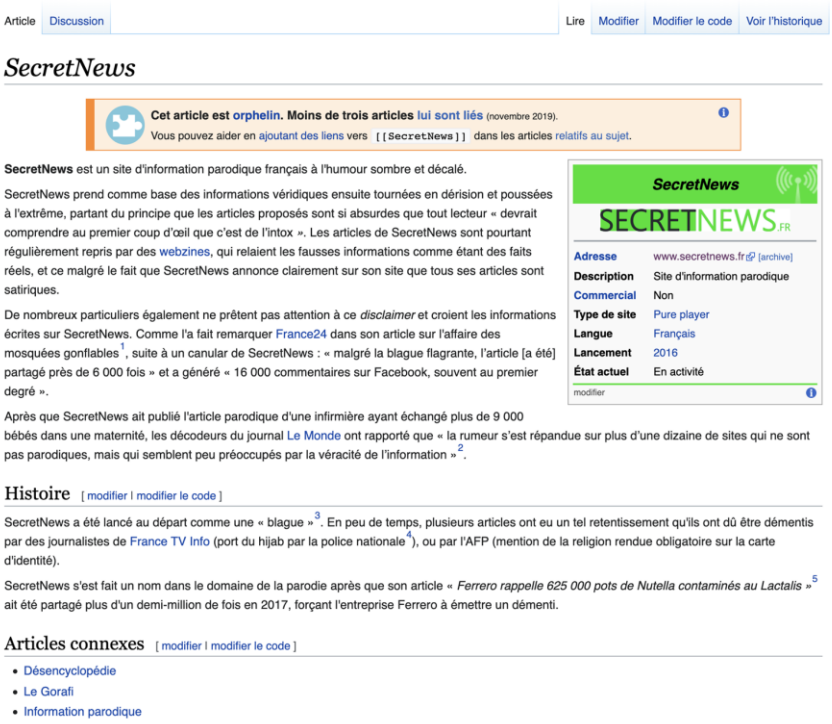
Ką sako kiti šaltiniai?

Faktų tikrinimas: **ką sako kiti šaltiniai?**

3. What do other sources say?

Faktų tikrinimas: ką sako kiti šaltiniai?

Article Discussion | Lire Modifier Modifier le code Voir l'historique

SecretNews

Cet article est orphelin. Moins de trois articles lui sont liés (novembre 2019).
Vous pouvez aider en ajoutant des liens vers `[[SecretNews]]` dans les articles relatifs au sujet.

SecretNews est un site d'information parodique français à l'humour sombre et décalé.

SecretNews prend comme base des informations véridiques ensuite tournées en dérision et poussées à l'extrême, partant du principe que les articles proposés sont si absurdes que tout lecteur « devrait comprendre au premier coup d'œil que c'est de l'intox ». Les articles de SecretNews sont pourtant régulièrement repris par des webzines, qui relaient les fausses informations comme étant des faits réels, et ce malgré le fait que SecretNews annonce clairement sur son site que tous ses articles sont satiriques.

De nombreux particuliers également ne prêtent pas attention à ce *disclaimer* et croient les informations écrites sur SecretNews. Comme l'a fait remarquer France24 dans son article sur l'affaire des mosquées gonflables[1], suite à un canular de SecretNews : « malgré la blague flagrante, l'article [a été] partagé près de 6 000 fois » et a généré « 16 000 commentaires sur Facebook, souvent au premier degré ».

SecretNews
SECRETNEWS.FR

Adresse	www.secretnews.fr [archive]
Description	Site d'information parodique
Commercial	Non
Type de site	Pure player
Langue	Français
Lancement	2016
État actuel	En activité

modifier

Après que SecretNews ait publié l'article parodique d'une infirmière ayant échangé plus de 9 000 bébés dans une maternité, les décodeurs du journal Le Monde ont rapporté que « la rumeur s'est répandue sur plus d'une dizaine de sites qui ne sont pas parodiques, mais qui semblent peu préoccupés par la véracité de l'information »[2].

Histoire [modifier | modifier le code]

SecretNews a été lancé au départ comme une « blague »[3]. En peu de temps, plusieurs articles ont eu un tel retentissement qu'ils ont dû être démentis par des journalistes de France TV Info (port du hijab par la police nationale[4]), ou par l'AFP (mention de la religion rendue obligatoire sur la carte d'identité).

SecretNews s'est fait un nom dans le domaine de la parodie après que son article « *Ferrero rappelle 625 000 pots de Nutella contaminés au Lactalis* »[5] ait été partagé plus d'un demi-million de fois en 2017, forçant l'entreprise Ferrero à émettre un démenti.

Articles connexes [modifier | modifier le code]

- Désencyclopédie
- Le Gorafi
- Information parodique

KITI ŠALTINIAI

Geriau ieškokite kitų šaltinių, rimčiau kalbančių apie SecretNews.fr

- Vikipedija

Faktų tikrinimas: ką sako kiti šaltiniai?

KITI ŠALTINIAI

Ieškokite kitų šaltinių, rimčiau kalbančių apie SecretNews.fr

- Wikipedia
- Le Monde

Faktų tikrinimas: ką sako kiti šaltiniai?

KITI ŠALTINIAI

Geriau ieškokite kitų šaltinių, rimčiau kalbančių apie SecretNews.fr

- Wikipedia
- Le Monde
- 20 minučių

Faktų tikrinimas: ką sako kiti šaltiniai?

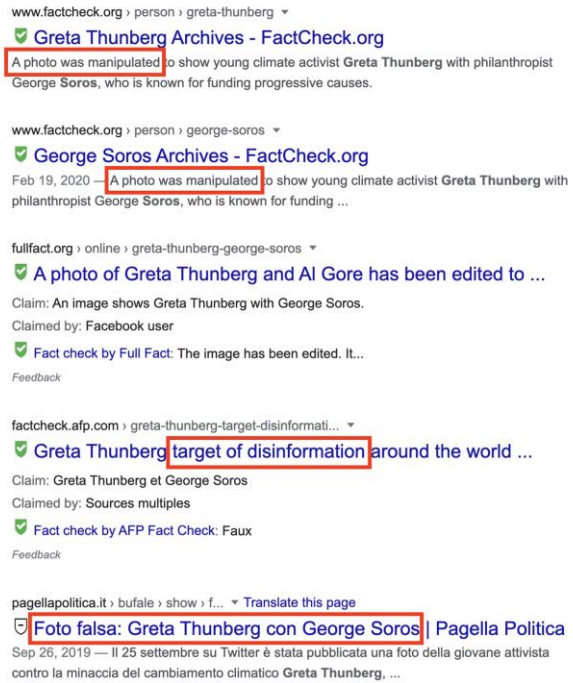
KITI ŠALTINIAI

Geriau ieškokite kitų šaltinių, rimčiau kalbančių apie SecretNews.fr

- Wikipedia
- Le Monde
- 20 minučių

- "Google +" "faktų tikrinimas"

Faktų tikrinimas: ką sako kiti šaltiniai?

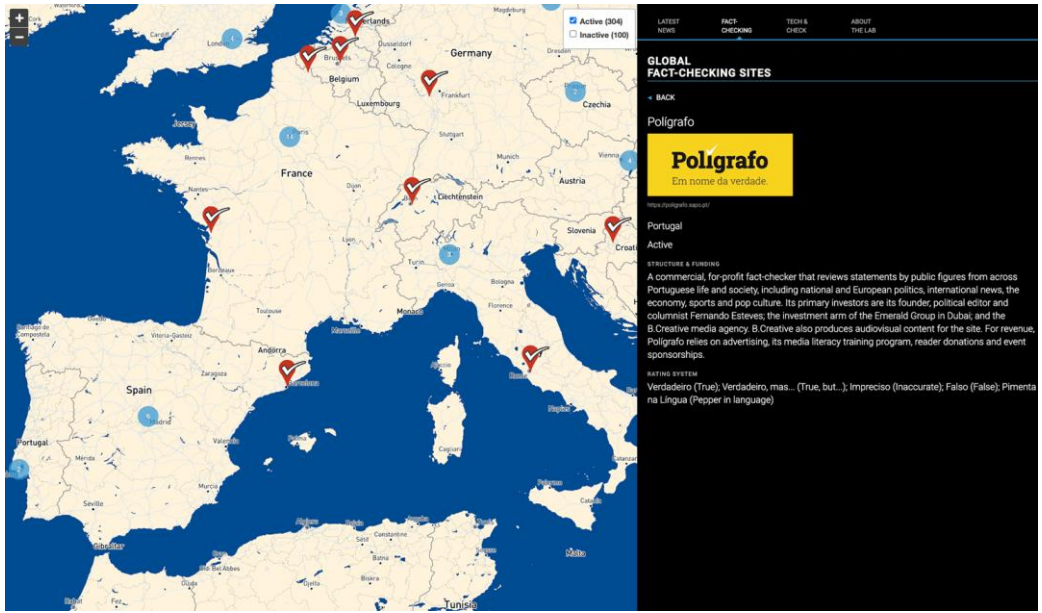
KITI ŠALTINIAI

Geriau ieškokite kitų šaltinių, rimčiau kalbančių apie SecretNews.fr

- Wikipedia
- Le Monde
- 20 minučių

- "Google +" "faktų tikrinimas"

Faktų tikrinimas: ką sako kiti šaltiniai?

REPORTERIŲ LABORATORIJOS FAKTŲ TIKRINIMO DUOMENŲ BAZĖ

"Reporterių laboratorija" tvarko pasaulinių faktų tikrinimo svetainių duomenų bazę. Galite naudotis žemėlapiu ir apžiūrėti svetaines visame pasaulyje.

Duomenų bazėje yra daugiau kaip 300 faktų tikrinimo operacijų, veikiančių 84 pasaulio šalyse.

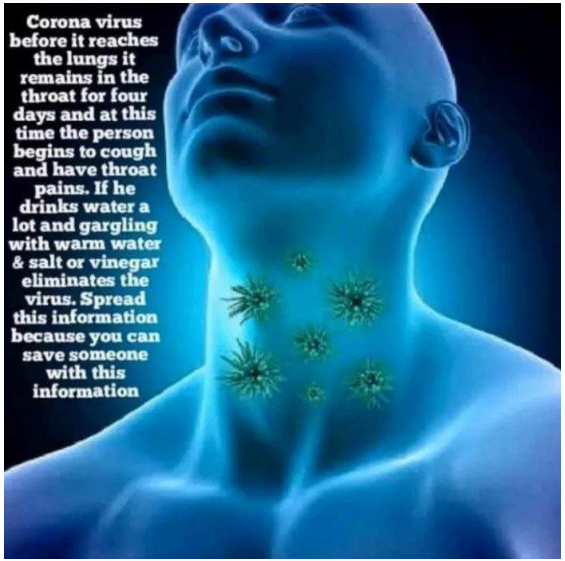
Digital Literate

3 veikla

Ką teigia kiti šaltiniai?

MEDIA LITERACY

3 veikla - **Ką sako kiti šaltiniai?**

Kaip teigiama įvairiomis kalbomis internete paskelbtame socialinės žiniasklaidos pranešime, skalaujant burną sūriu vandeniu arba actu galima "pašalinti" COVID-19 koronavirusą.

- Patikrinkite, ar šiuo teiginiu dalijamasi ir lietuvių kalba
- Patikrinkite, kokios faktų tikrinimo svetainės veikia lietuviškai ar Lietuvoje
- Patikrinkite, ar šį teiginį paneigė lietuviškai ar Lietuvoje veikiančios faktų tikrinimo svetainės

Turimas laikas: 30 minučių

Naudojami įrankiai:
Žurnalistų laboratorijos duomenų bazė
"Google"